

ΘΕΣΕΙΣ

Η ΝΕΑ ΛΕΣΒΙΑΚΗ (ΑΙΟΛΙΚΗ) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

του Παναγιώτη ΜΙΧΑΗΛΑΡΗ*

Η σύνθεση, η επέκταση, το συμπλήρωμα ή όπως αλλιώς θα το πούμε της Λεσβιακής Βιβλιογραφίας είναι ένα θέμα το οποίο με έχει απασχολήσει πολλές φορές. Μάλιστα κάποια στιγμή, σε ανύποπτο χρόνο, είχα αρχίσει να επεξεργάζομαι το έργο του Γ. Βαλέτα (*Αιολική Βιβλιογραφία, 1566-1939*, Μυτιλήνη 1939) και το συμπλήρωμά της του Κίμωνα Μιχαηλίδη (*Συμβολή στην Αιολική Βιβλιογραφία*, Αθήνα 1940). Ωστόσο άλλες προτεραιότητες με ανάγκασαν να τα αφήσω πίσω. Τώρα όμως με την παρέλευση και του 2000 νομίζω ότι έχουμε πια στη διάθεσή μας, εκτός από όλα τα άλλα, και το καλό χρονικό όριο (terminus) που προσδίδει τα στοιχεία ενός τέλους και μιας αφητηρίας ταυτόχρονα.

Όμως ας θέσουμε καλύτερα τα πράγματα. Όταν λέω "Λεσβιακή Βιβλιογραφία" εννοώ τη σύνθεση ενός βιβλίου που θα περιέχει τα βιβλία (αυτοτελή) και τις μελέτες σε περιοδικά, εφημερίδες, ημερολόγια κ.λπ. - ή το ένα από τα δύο είδη μελετών, αν δεν μπορούμε και τα δύο ταυτόχρονα - που αναφέρονται στην ιστορία, την οικονομία, τη γεωγραφία, την αρχαιολογία, τα σχολεία, τους δασκάλους, την τέχνη, τις ιδέες κ.λπ. που έχουν ως σημείο αναφοράς το νησί μας ή ας πούμε και το Αϊβαλί με τα Μοσχονήσια (θα το δούμε αυτό).

Από το σχήμα αυτό θα μείνει έξω η λογοτεχνία και θα μείνει έξω όλοι επειδή είναι

ένα είδος κατώτερο, αλλά για τον απλό λόγο ότι η λογοτεχνία, δηλαδή τα λογοτεχνικά βιβλία με ποικίλα θέματα που έχουν γραφεί από λεσβίους δημιουργούς ανήκουν στον ευρύτερο κλάδο της ελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής και ως τέτοια πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε άλλες συνάξεις υλικού: μία μελέτη λ.χ. που έγραψε ο Βαγγ. Καραγιάννης για τον Καβάφη θα συμπεριληφθεί στην βιβλιογραφία για τον αλεξανδρινό ποιητή και όχι στην "Λεσβιακή Βιβλιογραφία" επειδή ο Καραγιάννης ήταν Μυτιληνός. Το στοιχείο δηλαδή της καταγωγής δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο γιατί σε αντίθετη περίπτωση νοθεύεται η προσπάθειά μας καθώς, λ.χ., είμαστε υποχρεωμένοι να συμπεριλάβουμε στη σύνθεσή μας το έργο ενός λεσβίου βιολόγου που εργάζεται στην Η.Π.Α. και έχει γράψει ένα άρθρο για το DNA κ.ο.κ.

Θα συγκεντρώσουμε λοιπόν αυτοτελή δημοσιεύματα και μελέτες, ή μόνο το ένα είδος, που έχουν άμεση σχέση με την Λέσβο, ανεξάρτητα αν ο συγγραφέας τους είναι Λέσβιος, Αθηναίος κ.λπ. Έλληνας ή ξένος. Έτσι οποιοσδήποτε θέλει να γράψει κάτι λ.χ. για τα σχολεία της Λέσβου θα ανατρέχει στα λήμματα της Βιβλιογραφίας, θα τα συμβουλευτεί και με βάση αυτά θα κινείται στο επιστητό, προσθέτοντας νέα στοιχεία ή ανασυνθέτοντας τα παλαιά.

Στην προσπάθειά του αυτή ο επίδοξος λεσβοβιβλιογράφος δεν θα κινηθεί στα τυφλά και τούτο γιατί υπάρχει ήδη καλή σερμαγιά πάνω στην οποία μπορεί να κινηθεί. Και είναι αυτή τα δύο βιβλία που ήδη προανέφερα (Βαλέτας, Μιχαηλίδης) αλλά και ο Μιχ. Στεφανίδης (*Χυμεία και Λέσβος*) και κυρίως το εντυπωσιακό υλικό

που με άπειρο μόχθο, σύνεση και γνώση έχει συγκεντρώσει στα αλληπάλληλα δημοσιεύματά του ο Κώστας Μίσσιος, ο οποίος μάλιστα, συνεχίζει ακμαίως την προσπάθειά του σε περιοδικά, εφημερίδες ή σε αυτοτελή δημοσιεύματα.

Οι προϋποθέσεις λοιπόν υπάρχουν και μάλιστα είναι πολύ καλές. Ωστόσο πρέπει να υπάρξουν και οι άνθρωποι. Σκέπτομαι κάποια ομάδα από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, κάποιοι άνθρωποι από τη Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης, όπου υπάρχει ευρύτερη συναγωγή υλικού, τους οποίους θα συντρέξουμε, αν μας χρειαστούν, και εμείς οι άλλοι, όσοι θέλουμε και μπορούμε, και πάντως ο υπογράφων είναι έτοιμος για κάθε παρόμοια ενέργεια.

Θέλω όμως παράλληλα να αναφέρω ότι τα πράγματα θα γίνουν με

...στο περιθώριο, 1992.

Ασπρόμαυρη φωτογραφία του Σπύρου Καρδακάρη

γινόμενα θα γίνουν με πάσαν επιστημονική μέθοδο και τούτο επειδή η εκπόνηση μιας βιβλιογραφίας πρέπει πλέον να ακολουθεί ορισμένους επιστημονικούς κανόνες, που είναι εύκολοι και προσιτοί και οι οποίοι στηρίζονται σε μια ακλόνητη εμπειρία: κάθε βιβλίο που βιβλιογραφούμε πρέπει να το πιάνουμε στα χέρια μας, να είναι προϊόν αυτοψίας επειδή τα βιβλία και μάλιστα τα παλαιότερα, κρύβουν μυστικά και παγίδες: λ.χ. έχουμε βιβλία δεμένα μαζί, έχουμε βιβλία πολλαπλών εκδόσεων όπου η κάθε έκδοση δεν επαναλαμβάνει την προηγούμενη αλλά προσθέτει ή αφαιρεί στοιχεία, έχουμε βιβλία με συνδρομητές, με δια-

φημίσεις κ.λπ.

Αυτά όλα τα στοιχεία μας τα δίνει το φυλλομέτρημα του βιβλίου και πάντως όταν δεν μπορούμε ένα βιβλίο να το δούμε, οφείλουμε να το δηλώνουμε με ένα σημείο, προκειμένου ο χρήστης της βιβλιογραφίας να γνωρίζει καλά τις προϋποθέσεις που έχουμε θέσει. Η αυτοψία επιπλέον μας δίνει την δυνατότητα να αποφύγουμε χοντρές παρανοήσεις: αναφέρω μάλιστα για το ευτράπελο του πράγματος ότι βιβλίο που αναφέρθηκε σε βιβλιογραφία ως μελέτη για τον Ιωάννη Μεταξά και το οποίο δεν το είδε με τα μάτια του ο βιβλιογράφος αλλά το αντέγραψε από κάποιο κατάλογο, δεν είχε σχέση με τον Μεταξά αλλά με τα κρασιά Μεταξά.

Φυσικά με το παρον δημοσίευμα δεν μπορώ να εξαντλήσω το θέμα. Θέλω όμως να θέσω το πρόβλημα και ευελπιστώ ότι θα ενδιαφερθεί κάποιος φορέας συλλογικός ή και κάποιο άτομο με μεράκι και ευαισθησία ώστε να αναζητήσουμε τις προϋποθέσεις και τα απαραίτητα υλικά προαπαιτούμενα που θα επιτρέψουν την πραγματοποίηση της Λεσβιακής Βιβλιογραφίας. Πρόκειται για ένα έργο απαραίτητο που θα δώσει ώθηση ακόμα μεγαλύτερη στις λεσβιακές ιστορικές (με την ευρύτερη έννοια του όρου) σπουδές και θα πλουτίσει την ιστορία του νησιού μας αλλά και ευρύτερα εκείνη των ελληνικών γραμμάτων με έναν απαραίτητο οδηγό και σύντροφο στις επιστημονικές ή και τις απλές ακόμα στατιστικές ή άλλες περιέργειές μας.

* Ο Παναγιώτης Μιχαηλάρης κατάγεται από τον Μανταμάδο. Είναι Ιστορικός στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.